

AVRUPA STRATEJİK ÖZERKLİĞİ BAĞLAMINDA AB'NİN TAYVAN POLİTİKASI

Ayşe Gülce UYGUN^a
Cemre PEKCAN^b
Araştırma Makalesi

Öz

Bu makale, Avrupa Birliği'nin (AB) Tayvan politikasını Avrupa'nın stratejik özerkliği çerçevesinde incelemektedir. Avrupa stratejik özerkliği kavramı hem net bir çerçevesinin olmaması hem de AB için uygulanabilirliğinin doğasında var olan sorunlar nedeniyle zorluklarla doludur. Tarihsel olarak stratejik özerklik on yılı aşkın bir süredir AB belgelerinde ve söyleminde yer almakla birlikte, anlamı bölgesel ve küresel zorluklarla değişime uğramıştır. Bu çalışmanın odak noktası olan AB'nin Tayvan politikası bağlamında ise analiz daha kompleks bir hal almaktadır. Bir yandan AB'nin resmi belgelerine göre Hint-Pasifik bölgesinde ve özellikle Tayvan Boğazı'nda artan gerilim ve bölgesel jeopolitik zorluklar Avrupa'nın güvenliği üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Öte yandan AB, demokratik normlara ve insan haklarına saygı gibi konularda bazı çekinceler ortaya koysa da resmi olarak 'Tek Çin politikasına' saygı duymaktadır. AB'nin Tayvan politikası açısından stratejik özerkliğin önemli ekonomik, siyasi, güvenlik ve savunma sonuçları bulunmaktadır. Ancak bu makale, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin gibi aktörlerin itme ve çekme faktörleri nedeniyle AB'nin

^a Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ROR ID: 05rsv8p09), Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Çanakkale, Türkiye.
ORCID: 0000-0001-5072-2333, e-posta: gulceuygun@comu.edu.tr

^b Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ROR ID: 05rsv8p09), Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Çanakkale, Türkiye.
ORCID: 0000-0001-7339-2680, e-posta: cemrepekcan@comu.edu.tr.

Gönderilme Tarihi: 12 Ekim 2024, Kabul Tarihi: 29 Nisan 2025
Erken Görünüm: 7 Ekim 2025

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Hint-Pasifik bölgesinde özerk bir aktör olarak hareket kabiliyetinin sınırlı olduğunu savunmaktadır. Makale, AB'nin Tayvan politikasını stratejik özerklik çerçevesinde analiz etmekte, AB-Tayvan ilişkilerine ışık tutmakta ve Hint-Pasifik bölgesinde Avrupa'nın stratejik özerkliğine yönelik zorlukları değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa stratejik özerkliği, Avrupa Birliği, Tayvan, Hint-Pasifik*

EU's Taiwan Policy in The Context of European Strategic Autonomy

Abstract

This article analyzes the European Union's (EU) Taiwan policy in the context of European strategic autonomy. The concept of European strategic autonomy lacks a clear framework and is challenged by the inherent problems of its applicability. Historically, it has been present in EU documents and discourse for over a decade, but its meaning has been transformed by regional and global challenges. The situation becomes more complex in the context of the EU's Taiwan policy. On the one hand, EU official documents show that rising tensions and regional geopolitical challenges in the Indo-Pacific, especially in the Taiwan Strait, have a direct impact on Europe's security. On the other hand, the EU officially respects the 'One China policy'. Moreover, considering the EU's Taiwan policy, the strategic autonomy approach could have very important economic, political, security and defense implications. However, this article argues that the EU is unlikely to act as an autonomous actor in the Indo-Pacific region due to the push and pull factors of global actors such as the United States and China. It analyzes the EU's Taiwan policy within the framework of strategic autonomy, sheds light on EU-Taiwan relations and assesses the challenges to European strategic autonomy in the Indo-Pacific region.

Keywords: *European Strategic Autonomy, European Union, Taiwan, Indo-Pacific*

Giriş

Tayvan'ın siyasi ve güvenlik alanındaki önemi, öncelikle Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)'nin adanın bağımsız bir demokrasi olarak varlığını sürdürmesine yönelik tehdidi, ikinci olarak da küresel gelişmelerin yanı sıra Avrupa'nın ekonomik kaygıları nedeniyle Avrupa genelinde artmıştır. Aslında Tayvan çok uzun bir süre boyunca Avrupa Birliği (AB)'nin Çin politikasının uzantılarından biri olmakla sınırlı kalmıştır. Ancak günümüzde Tayvan, AB tarafından giderek bir partner gibi daha fazla ele alınmaktadır. AB-Tayvan ilişkileri, AB'nin 2003 yılında Taipei'de bir temsilcilik açmasından bu yana en aktif dönemini yaşamaktadır. Ancak AB, Tayvan'ı değil sadece Çin Halk Cumhuriyeti'ni egemen bir devlet olarak tanıdığı için 'Tek Çin politikası' iki

taraf arasında ilişkilerin derinleşmesinin önünde bir engel olmaya devam etmektedir.¹

AB için bölgesel ve küresel zorluklar çok yönlüdür ve dış ilişkileri büyük ölçüde bu zorluklara göre şekillenmektedir. Rusya'nın saldırganlığı nedeniyle yüksek yoğunluklu savaşın Avrupa kıtasına geri dönmesinden sadece birkaç hafta sonra-hazırlıkları çok önceden başlamakla birlikte-, 2022 yılında, Avrupa Birliği ve üye devletleri Güvenlik ve Savunma için Stratejik Pusulayı resmen kabul etmiştir. Artan bölgesel ve küresel tehditlerle başa çıkabilmek için Stratejik Pusula adı verilen iddialı eylem planı, 2030 yılına dek AB'nin güvenlik ve savunma politikalarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. AB'nin güvenlik ve savunma stratejisinin hedefi geleceğe odaklı ortak bir stratejik kültür geliştirmektir. AB'nin bir güvenlik sağlayıcısı olarak kapasitesini arttırmayı amaçlayan pusulaya göre, Birlik gücünü uyum, kararlılık ve dayanışmasından almaktadır. AB, kendi halklarını savunmanın yanı sıra küresel barış ve güvenliği de sağlamak istemektedir. Bunun önemi, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısının Avrupa'ya savaşı geri getirmesi ve önemli bölgesel ve küresel jeopolitik değişimler göz önünde bulundurulduğunda daha da artmaktadır.²

Ayrıca, Stratejik Pusulanın amaçlarından biri de AB'nin *stratejik özerkliği*, çıkarlarını ve değerlerini korumak için müttefikleriyle iş birliği yapma kapasitesini güçlendirmek olarak ifade edilmektedir. Stratejik Pusulanın önsözünde Josep Borrell, Ukrayna'daki savaşın Avrupa için en önemli güvenlik krizi olmasına rağmen, tehditlerin hem Avrupa içinden hem de Hint-Pasifik de dâhil olmak üzere Avrupa dışından birçok kaynaktan geldiğinin altını çizmektedir. Bunun da ötesinde, Stratejik Pusula Hint-Pasifik bölgesini “küresel rekabetin yeni merkezi” olarak tanımlamaktadır.³

Pusulaya göre, Birliğin Hint-Pasifik bölgesinde istikrar ve güvenlik konusunda önemli jeopolitik ve ekonomik çıkarları vardır zira jeopolitik çatışmalar bölgedeki düzeni tehlikeye atmakta ve aralarında küresel tedarik zincirleri üzerinde baskı oluşturmak da olan sorunları beraberinde

¹ Frédéric Krumbein, “Leaving the Dragon’s Shadow: Normative Power Europe and the Emergence of a Taiwan Policy in the EU?,” *Journal of European Integration* 46, no. 2 (2023): 171–90. <https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2258263>.

² EEAS, “A Strategic Compass for Security and Defence”, 2022, https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.

³ EEAS, “A Strategic Compass”.

getirmektedir.⁴ Pusulada değerlendirilen bu hususlar bizi bu makalenin temel sorularına götürmektedir: *Stratejik özerklik* AB için ne anlama gelmektedir ve AB'nin Hint-Pasifik'teki dış, güvenlik ve savunma politikası için, özellikle de Tayvan açısından, uygulanabilir bir çerçeve sunmakta mıdır? Bu temel araştırma sorularını ele almak üzere, ilk bölüm AB'nin stratejik özerklik kavramını incelemekte, ikinci bölüm Tayvan meselesinin evrimini ortaya koymakta, üçüncü bölüm AB'nin Tayvan'a yönelik politikasını irdelemekte, dördüncü bölüm Hint-Pasifik bölgesinde öne çıkan aktörlerden Çin-Amerika Birleşik Devletleri rekabeti kapsamında AB'nin önündeki engellere değinmekte, son olarak beşinci bölüm Fransa, Litvanya, Letonya, Çekya gibi AB üyelerinin farklılaşan Tayvan politikalarını stratejik özerklik tartışmaları kapsamında değerlendirmektedir.

AB'nin 'stratejik özerkliği' kavramsal çerçeve olarak alan bu makale, Tayvan'ı AB'nin dış ilişkilerinin incelenmesinde bir vaka olarak analiz etmektedir. Vaka çalışması yöntemi, “daha geniş benzer birimleri anlamak amacıyla tek bir birimin yoğun bir şekilde incelenmesi” olarak tanımlanmaktadır.⁵ Gerring'in bu tanımında birim, bir ulus-devlet, bir siyasi parti, bir kişi vb. olabilen “mekânsal olarak sınırlandırılmış bir olgu” olarak sunulmaktadır. Ayrıca zaman içinde tek bir noktada veya sınırlandırılmış bir süre boyunca gözlemlenmelidir. Vaka çalışması yöntemi, tek bir olgu, örnek ya da durum üzerine bir araştırma sunan nitel bir araştırma yöntemidir ve bir süreç izleme yolu olarak genellikle durumun ne olduğunu, nasıl ve neden ortaya çıktığını anlamak için kullanılır.⁶

Tayvan'ı vaka olarak ele alan bu araştırma, AB'nin stratejik özerkliğinin ne olduğunu, AB'nin dış ilişkilerinin şekillenmesinde nasıl kullanıldığını ve neden bu özerkliğin Tayvan'a yönelik bir Avrupa stratejisi ol(a)madığını anlamaya çalışmaktadır. Bu vaka aynı zamanda diğer küresel aktörlerin, özellikle de Çin ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin AB'nin Tayvan politikası üzerindeki etkisine dair bir anlayış sunmaktadır. Makale temel olarak AB kurumlarının resmî belgelerine, akademik makalelere, raporlara, gazete haberlerine ve çalışmanın konusuyla ilgili gözlemlere dayanmaktadır.

⁴ EEAS, “A Strategic Compass”.

⁵ John Gerring, “What Is a Case Study and What Is It Good For?” *American Political Science Review* 98, no. 2 (2004): 341–54. <https://doi.org/10.1017/S0003055404001182>.

⁶ Robert K Yin, *Case Study Research: Design and Methods*, 3rd ed., vol. 5 (Sage Publications, 2003).; Gerring, “What Is a Case Study” ; John Gerring, *Social Science Methodology : A Criterial Framework* (Cambridge Univ. Press, 2010).

Literatür incelendiğinde AB-Tayvan ilişkileri üzerine yapılan akademik çalışmaların genel olarak üç ana yaklaşım etrafında yoğunlaştığı görülmektedir: normatif değerler, jeopolitik dengeleme ve tarihsel-ekonomik ilişkiler. Normatif değerler açısından ele alan çalışmalar, AB'nin dış politikasının demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti gibi evrensel normlara dayandığını savunarak normatif gücü⁷ açısından ele alır. Bu çerçevede, AB'nin Tayvan'a yönelik doğrudan tanıma yerine "normatif angajman" yolunu tercih etmesi, değer temelli dış politika anlayışının bir yansıması olarak değerlendirilir.⁸ Jeopolitik dengelemeye odaklanan çalışmalar, Tayvan'ın Çin ile Batı arasında artan rekabetin merkezinde yer aldığı bir bağlamda, AB'nin hem ABD ile uyumlu kalmaya hem de Çin ile ekonomik ilişkilerini korumaya çalıştığını vurgularlar.⁹ Tarihsel ve ekonomik ilişkilere odaklanan literatür, Tayvan'ın AB açısından sadece siyasi değil, aynı zamanda teknolojik ve ticari bir ortak olarak önem taşıdığını; özellikle yarı iletken, dijital teknoloji ve yeşil enerji gibi alanlarda iş birliğinin derinleştiğini ileri sürmektedir.¹⁰ Mevcut çalışma ise, AB'nin Tayvan politikasını stratejik özerklik merceğinden değerlendirilirken Hint-Pasifik bölgesindeki rekabetin küresel aktörleri olan Çin-ABD ekseninde bir analizin yanı sıra AB üyesi devletlerin farklılaşan yaklaşımlarına da yer vermektedir. Bu özgün yönü sayesinde, AB'nin stratejik özerklik tartışmalarını küresel jeopolitik

⁷ Ian Manners, "Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?", *JCMS* 40, no. 2 (2002): 235–258; Thomas Diez, "Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering 'Normative Power Europe'," *Millennium* 33, no. 3 (2005): 613–636; Nathalie Tocci, *Profiling Normative Foreign Policy* (CEPS, 2008)

⁸ Frédéric Krumbein, "Leaving the Dragon's Shadow – Normative Power Europe and the Emergence of a Taiwan Policy in the EU?", *Journal of European Integration* 46, no. 2 (2023): 171–190.

⁹ Nicola Thomas, "Strategic Ambiguity or Calculated Engagement? The EU's Taiwan Dilemma in a Changing Geopolitical Landscape," *Asia Europe Journal* 21, no. 1 (2023): 65–82; Frans-Paul van der Putten, *The EU and Taiwan in the Face of Geopolitical Rivalry* (Clingendael, 2022); Federiga Bindi and Irina Angelescu, "The EU and the Indo-Pacific: Navigating the Challenges," *IAI Papers* 22(10), 2022.

¹⁰ Christopher M. Dent, "Taiwan and the European Union: Trading Partners or Political Strangers?", *Asia Europe Journal* 2, no. 3 (2001): 389–408; Yu-Shan Wu, "The European Union's Economic Relations with Taiwan: Between Pragmatism and Normative Values," *East Asian Policy* 8, no. 2 (2016): 21–33; Bas Hooijmaaijers & Stephan Keukeleire, "The EU's 'Principled Pragmatism' in Practice: The Case of EU-Taiwan Relations," *Asia Europe Journal* 20, no. 4 (2022): 437–457; Ming-Yen Tsai, "EU–Taiwan Economic Cooperation in the Shadow of China," *Journal of Contemporary China* (2023): 1–18.

dengelerle birlikte hem dış hem Birlik içi etkenler açısından ortaya koyarak literatüre mütevazı bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

I. Kavramsal Çerçeve: AB'nin Stratejik Özerkliği

AB'nin dış ilişkilerinde temel bir ilke olarak ortaya çıkmış olan stratejik özerklik kavramı, Birliğin ABD ve Çin gibi önemli aktörlerle bağlarını yönetirken dünya meselelerinde daha bağımsız hareket etme çabasını yansıtmaktadır. Jeopolitik meydan okumalar, artan çok kutupluluk ve liberal uluslararası düzene yönelik tehditlerle simgelenen ve hızla değişen uluslararası ortama bir yanıt olarak gelişmiştir.¹¹ Stratejik özerklik genel olarak, çıkarlarını bağımsız olarak tanımlayabilme ve takip edebilme kabiliyetini ifade ederken, gerekli olduğunda diğer küresel aktörlerle iş birliği yapma esnekliğini de korur. Kavram, savunma ve güvenlik, ekonomik esneklik, teknolojik egemenlik ve küresel norm ve standartları etkileme yeteneği gibi çeşitli boyutları kapsamaktadır.¹² Çok yönlü bir kavram olarak ele alındığında, AB'yi ABD gibi müttefiklerinden izole etmek değil, AB'nin dış güçlere aşırı bağımlı olmadan kendi çıkarları doğrultusunda kararlar alabilmesini sağlamak anlamına gelmektedir.

Stratejik özerklik kavramı, giderek daha belirsiz hale gelen küresel ortamın bir sonucu olarak AB'nin kendi güvenliği ve savunması için daha fazla sorumluluk alması gerektiğini ortaya koyan 2016 tarihli AB Küresel Stratejisi ile önem kazanmıştır¹³. Zaman içinde gelişimi, Trump yönetimi altında kısmen daha öngörülemez bir Amerikan dış politikası algısı, Brexit'in etkisi ve Rusya ve Çin gibi güçlerin agresif tutumları tarafından tetiklenmiştir. Özellikle COVID-19 salgını sürecinde, Avrupa'nın tedarik zincirlerindeki kırılmalıklar açığa çıkarken, ilaç ve yarı iletkenler gibi kritik sektörlerde daha fazla özerklik ihtiyacı belirginleşmiştir.

Savunma ve güvenlik alanında stratejik özerklik, Avrupa'nın güvenlik alanında NATO'ya, özellikle de ABD'ye olan aşırı bağımlılığını azaltmayı amaçlamaktadır. Kalıcı Yapılandırılmış İş birliği (PESCO) ve Avrupa

¹¹ Josep Borrell, "Why European Strategic Autonomy Matters?" 2020. https://www.eeas.europa.eu/eeas/why-european-strategic-autonomy-matters_en.

¹² Jolyon Howorth, "EU's Strategic Autonomy: Origins, Challenges, and Prospects" (European Policy Centre, 2019).

¹³ EEAS, "Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe a Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy," 2016, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf.

Savunma Fonu (EDF) gibi girişimler, AB'nin savunma yeteneklerini geliştirme ve bu alanda üye devletler arasında daha fazla entegrasyonu teşvik etme çabalarını göstermektedir.¹⁴ Stratejik özerklik NATO'nun yerini alma amacını değil, ABD'nin müdahale etmek istemediği ya da edemediği durumlarda Avrupa'nın harekete geçmesini sağlayarak transatlantik ittifakın gücüne katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Stratejik özerklik savunmanın ötesinde ekonomik dayanıklılık ve teknolojik bağımsızlığı da kapsamaktadır. Ekonomik anlamda, AB'nin özellikle Çin ve ABD ile küresel ticaret gerilimleri ve bağımlılıkları arasında ekonomik çıkarlarını sürdürebilmesini sağlamayı içermektedir. Bu hedef, dış tedarik zincirlerine bağımlılığı azaltmayı ve AB içinde inovasyonu teşvik etmeyi amaçlayan Avrupa Sanayi Stratejisi gibi politikalarda açıkça gözlemlenebilmektedir.¹⁵

Ayrıca, teknolojik bağımsızlık amacı, AB'nin 5G, yapay zekâ ve yarı iletkenler gibi kritik teknolojiler üzerinde standartlar ve kontrol oluşturmaya çalıştığı dijital ve teknolojik alanlardaki girişimlerin merkezinde yer almaktadır. Bu, Avrupa'nın güvenlik riski oluşturabilecek AB dışı teknoloji sağlayıcılarına bel bağlamamasını engellemeye yönelik daha geniş hedefin bir parçasıdır.

Stratejik özerklik, AB'nin “normatif bir güç”- demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve kurallara dayalı bir uluslararası düzen gibi değerleri teşvik etmeyi garanti altına alan küresel bir aktör - olarak kendini tanımlamasıyla da yakından bağlantılıdır.¹⁶ AB, özerklik için çabalayarak, diğer aktörlerin stratejik çıkarları tarafından gereksiz yere kısıtlanmadan küresel yönetimdeki normatif etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunun örnekleri AB'nin dijital pazarları düzenleme yaklaşımında, Avrupa

¹⁴ Daniel Fiott, “Strategic Autonomy: Towards ‘European Sovereignty’ in Defence?,”

2018, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%2012__Strategic%20Autonomy.pdf.

¹⁵ European Commission, “A New Industrial Strategy for a Globally Competitive, Green and Digital Europe,” European Commission, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416.

¹⁶ Ian Manners, “Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?,” *Journal of Common Market Studies* (40:2) (2002): 235–58.; Thomas Diez, “Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering ‘Normative Power Europe’,” *Millennium: Journal of International Studies* (33:3), (June 2005): 613–36.

Yeşil Mutabakatı yoluyla iklim politikasında ve çok taraflı diplomasiye katılımında görülebilmektedir.¹⁷

Helwig ve Sinkkonen¹⁸e göre, AB'nin stratejik özerklik tartışmasının evrimi, her biri küresel olaylar ve AB'nin dış politika, savunma ve ekonomik stratejiye ilişkin önceliklerindeki değişimler tarafından şekillendirilen dört önemli dalgaya ayrılabilir. İlk dalga 1990'ların sonunda başlamış ve AB'nin güvenlik konusunda ABD'ye olan bağımlılığına ilişkin endişelerini merkeze almıştır. Bu durum özellikle Balkanlar'daki istikrarsızlık ve AB'nin kriz yönetiminde bağımsız hareket edememesi ile askeri operasyonlar bağlamında belirginleşmiştir. İngiltere ve Fransa arasında 1998'de imzalanan St. Malo Deklarasyonu, AB'nin uluslararası krizlerde bağımsız askeri operasyon kapasitesini geliştirme çağrısında bulunarak Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (OGSP) geliştirilmesine ön ayak olmuştur. Bu dönemde odak noktasında savunma alanında NATO ve ABD'ye olan bağımlılığın azaltılması yer almıştır.¹⁹

İkinci dalga Libya ve Suriye'deki çatışmalar ile 2014 Ukrayna krizi gibi Avrupa'nın yakın çevresinde yaşanan zorlu jeopolitik gelişmelerden etkilenmiştir. Bu gelişmeler AB'nin müdahale mekanizmalarını geliştirme ihtiyacının altını çizmiştir. 2016 AB Küresel Stratejisi²⁰ AB'nin hem kendi sınırları içinde hem bölgesel hem de küresel olarak barış ve güvenliği teşvik etme kabiliyetini vurgulamak için savunmanın ötesine uzanan daha geniş bir anlayışla stratejik özerklik kavramını benimsemiştir. Bu aşamada ayrıca, Avrupa'nın daha güçlü bir jeopolitik aktör olma yönündeki artan odağını yansıtabilecek şekilde, AB üye devletleri arasında savunma iş birliğinin geliştirilmesi üzerinde de durulmuştur.

Donald Trump'ın ABD Başkanı olarak seçilmesi tartışmanın üçüncü dalgasını tetiklemiştir. Trump yönetiminin öngörülemez öğeler barındıran dış politikası ve "Önce Amerika" yaklaşımı, Avrupalı liderleri ABD'ye olan bağımlılıklarını yeniden gözden geçirmeye yöneltmiştir. Stratejik özerkliğin odak noktası, ABD'nin İran'a uyguladığı ve Avrupalı işletmeleri etkileyen yaptırımlar karşısında AB'nin ekonomik bağımsızlığını koruyabilmesi gibi

¹⁷ European Council, "European Green Deal" 2023, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>.

¹⁸ Niklas Helwig and Ville Sinkkonen, "Strategic Autonomy and the EU as a Global Actor: The Evolution, Debate and Theory of a Contested Term," *European Foreign Affairs Review* 27, (2022): 1–20. <https://doi.org/10.54648/eerr2022009>.

¹⁹ Helwig and Sinkkonen, "Strategic Autonomy and the EU"

²⁰ EEAS, "Shared Vision", 2016.

ekonomik ve jeo-ekonomik hususları da içerecek şekilde genişlemiştir. Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin yükselişi ve artan ABD-Çin rekabeti, AB'yi ekonomik bağımlılıklarını yeniden gözden geçirmeye ve jeopolitik stratejisinde ticaret politikaları gibi ekonomik araçlardan yararlanmaya itmiştir.²¹

Dördüncü dalga, AB'nin sağlık hizmetleri, tedarik zincirleri ve ekonomik dayanıklılık alanlarındaki zayıflıklarını gözler önüne seren COVID-19 salgını sırasında ortaya çıkmıştır. Stratejik özerklik, sağlık güvenliği, refah ve ekonomik iyileşmeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir. AB “açık stratejik özerklik” kavramını benimseyerek Avrupa'nın bir yandan küresel olarak birbirine bağlı kalırken diğer yandan da kendisini dış darbelerden koruyacak şekilde kapasite geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır²². Özellikle küresel salgın, Birliğin özerklik yaklaşımına ‘açık’ ifadesini eklemek yönünde teşvik etmiş, bu şekilde AB'nin özerk davranmayı hedeflediği alan, konu ve bölgeler genişletilmiş, gerekli görüldüğünde iş birliğinin altı daha fazla çizilmiştir. ‘Stratejik özerklik’ ve ‘açık stratejik özerklik’ temelde kavram karmaşası yaratmanın ötesine geçemeyen ve sonraki süreçte de birbirinin yerine aynı anlamlarda kullanılan iki kavram olarak ortaya çıkmıştır. Dönemsel gelişmeler, yapay zekâ ve 5G altyapısı gibi kritik teknolojilerde ABD ve Çin gibi dış oyunculara bağımlılığı azaltmayı amaçlamış, bu aşamada önceliklere ek olarak teknolojik bağımsızlık konusuna da odaklanılmıştır.²³

Her aşama, AB'nin bölgesel ve küresel tehditleri ele alırken güvenlik için ABD'ye bağımlılığını azaltmayı ve tek başına ya da diğer aktörlere dayanmadan hareket etme yeteneğini sürdürme çabalarını vurgulamıştır.²⁴ Bununla birlikte, stratejik özerklik kavramı “net bir tanıma ve hatta üzerinde uzlaşmış bir anlayışa sahip olmaktan uzaktır”²⁵, odak noktası zaman içinde AB'nin ekonomik çıkarlarını korumayı ve dış baskılar karşısında dayanıklılık sağlamayı içerecek şekilde genişlemiştir. Son zamanlarda AB, Birlik dışı aktörlere bağımlılığı azaltmak için geliştirmekte olan teknolojilerde liderliği

²¹ Helwig and Sinkkonen, “Strategic Autonomy”.

²² European Commission: Joint Research Centre and Kroll, H., “Assessing open strategic autonomy”, Publications Office of the European Union, 2024

²³ Helwig and Sinkkonen, “Strategic Autonomy”.

²⁴ Mario Damen, “Briefing EU Strategic Autonomy Monitor” (EPRS | European Parliamentary Research Service, 2022), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI\(2022\)733589_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI(2022)733589_EN.pdf).

²⁵ Corentin Brustlein, “European Strategic Autonomy: Balancing Ambition and Responsibility” (Ifri: Editoriaux de l’Ifri, November 16, 2018).

güvence altına almaya odaklanmıştır. Başta Çin'in yükselişi ve değişen ABD-AB ilişkileri olmak üzere küresel güç dinamiklerinin süregelen yeniden dengelenmesi, tartışmanın sürekli itici gücü olmuştur. Bu dört aşama, AB'nin stratejik özerklik vizyonunu, savunma merkezli bir yaklaşımdan ekonomik, teknolojik ve jeopolitik hususları içeren kapsamlı bir çerçeveye geçerek, değişen zorluklarla mücadele etmek üzere nasıl sürekli olarak uyarladığını göstermektedir.²⁶

Stratejik özerklik, AB'nin dış ilişkilerini anlamak için kavramsal bir çerçeve sunabilir mi sorusu önemlidir zira Birliğin bir taraftan çok kutuplu bir dünyada yön bulma konusundaki gelişen isteklerini kapsarken, diğer taraftan dış politika oluşturmadaki zafiyetlerini de ortaya koymaktadır. AB'nin güvenlik, ekonomi ve teknoloji politikası gibi alanlardaki eylemlerinin anlaşılabilirliği bir merceğe sağlamaktadır ve iş birliği ile bağımsızlık arasında bir denge kurma arzusunu yansıtmaktadır. AB, stratejik özerkliği hedefleyerek bir yandan uluslararası düzeni etkileme kapasitesini arttırmaya çalışırken, diğer yandan da dış güçlere, hatta müttefiklere güvenmenin giderek artan riskler taşıdığı küresel bir bağlama uyum sağlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla stratejik özerklik, AB'nin gerektiğinde bağımsız hareket etmeye hazır olmakla birlikte uluslararası ortamı kendi çıkarları ve değerleri doğrultusunda şekillendirebilen küresel bir aktör olarak rolünü yeniden tanımlama girişimini temsil etmektedir. Geleneksel ittifakların önemini koruduğu ancak AB dış politikasının bu ittifaklardan belli seviyede özgürleşme ihtiyacı duyduğu bir dünyada AB stratejik olarak mevcut yeni düzene uyumlanmalıdır. Bu anlamda Borrell stratejik özerkliğin bir “siyasi hayatta kalma süreci” olduğunu savunmaktadır.²⁷

Öte yandan, stratejik özerkliğin evriminde ve uygulanabilirliğinde zorluklar da vardır. AB liderleri sık sık ittifakın tamamlayıcısı olduğunu vurgulasalar da dışarıdan bakıldığında stratejik özerklik niyeti ABD tarafından transatlantik iş birliğinden uzaklaşma olarak algılanabilir. Buna ek olarak, teknolojik ve ekonomik bağımsızlığın elde edilmesi önemli yatırımlar, üye devletler arasında koordinasyon ve zaman gerektirmektedir ki bu da AB'yi daha fazla özerkliğe doğru geçiş yaparken kısa vadede kırılabilir hale getirebilir. Bu nedenle, bazılarına göre AB stratejik özerklik söylemini bırakmalıdır çünkü bu dünyanın geri kalanına yanlış bir mesaj verme potansiyeli taşıyan savunmacı bir stratejidir. Örneğin Torreblanca'ya göre, AB stratejik özerklik

²⁶ Helwig and Sinkkonen, “Strategic Autonomy”.

²⁷ Borrell, “Why European Strategic”.

yerine “karşılıklı bağımlılıkların sadece kaçınılmaz değil aynı zamanda arzu edilir” olduğunu kabul etmeli ve bunları “müttefikleri ve ortakları” ile desteklemelidir.²⁸

Daha önce de belirtildiği gibi, stratejik özerklik 2016 yılında AB Küresel Stratejisinde belirlenen ana hedeflerden biri olarak sunulmuştur. Ayrıca, beş yıl sonra yayınlanan 2021 AB Hint-Pasifik politikasına göre, Tayvan Boğazı'nda olası bir askeri çatışma Avrupa'nın güvenliğini ve ekonomisini doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. En son olarak, 2022 Stratejik Pusula Avrupa'nın stratejik özerkliğine olan ihtiyacı vurgulamıştır. Stratejik özerklik bağlamında, ABD ve Çin'in Tayvan üzerindeki artan jeopolitik çatışması da göz önüne alındığında, Avrupa'nın yakın geleceği için en önemli zorluklardan biri olarak Tayvan sunulmaktadır. AB'nin Tayvan yaklaşımı hakkında daha fazla ayrıntıya girmeden ve Tayvan'a yönelik Avrupa stratejik özerkliği mümkün mü diye sorgulamadan önce, Tayvan meselesinin gelişimini incelemek yerinde olacaktır.

II. Tayvan Sorununun Gelişimi

Tayvan (eski adıyla Ilha Formoza - güzel ada), Doğu Asya'da, Çin ve Japonya'nın güneyinde, Filipinler'in kuzeyinde, yaklaşık 23,9 milyon nüfusa sahip bir adadır. Başkenti Taipei olan Tayvan (resmi olarak Çin Cumhuriyeti), 1624 yılında Hollanda tarafından kolonileştirilmiştir. 1683 yılından itibaren Çin İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiş ve Çin'in bir parçası haline gelmiştir. 1894/95 Çin-Japon Savaşı'nın ardından Şimonoseki Antlaşması'yla Japonya'ya bırakılan ada, Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisinin ardından Çin'e iade edilmiştir.²⁹ 1895-1945 yılları arasında Japonya'nın kolonisi olan Tayvan, Japonya'nın ilk modern kolonisi olarak kapsamlı bir ekonomik ve altyapı modernizasyon sürecine girmiştir. Japon yönetimi altında altyapı, tarım, eğitim ve kamu sağlığı geliştirilmiş, ancak siyasi haklar sınırlı tutulmuştur. Japonlar, Tayvan'ı ekonomik büyüme modeli olarak

²⁸ José Ignacio Torreblanca, “Onwards and Outwards: Why the EU Needs to Move from Strategic Autonomy to Strategic Interdependence,” (ECFR, August 24, 2023), <https://ecfr.eu/article/onwards-and-outwards-why-the-eu-needs-to-move-from-strategic-autonomy-to-strategic-interdependence>.

²⁹ Ted Galen Carpenter, *America's Coming War with China: A Collision Course over Taiwan*, (Palgrave Macmillan, 2006), 29.

şekillendirirken, Çin'deki diğer bölgelerle kıyaslandığında daha ileri bir modernizasyon düzeyi sağlamışlardır.³⁰

Tayvan'ın Japon yönetimi altında olduğu dönemde Çin'de ise iç karışıklıklar yaşanmıştır. 1899 yılında yabancıları ülkeden kovmak için Boxer Ayaklanması başlamış ve 1901 yılında bastırılmıştır. Bu yıllarda cumhuriyetçi fikirler yayılmaya başlamış ve Batılı bir anlayışa sahip olan Sun Yat-Sen, hanedanı devirmek için halkı örgütlemeye başlamıştır.³¹ Sun Yat-Sen'in örgütlediği cumhuriyetçi ordu 12 Şubat 1912'de son Mançu İmparatoru'nu tahttan indirerek iki bin yıllık Çin İmparatorluğu'na son vermiştir. Milliyetçi Parti 25 Ağustos 1912'de Guandong eyaletinde Sung Chiao-jen ve Sun Yat-Sen tarafından kurulmuştur.³² Sun Yat-Sen Parti Başkanı seçilmiş ve Sun Yat-Sen'in partisi son 30 yılda dört kez adını değiştirdikten sonra Çin Milliyetçi Partisi (Kuomintang-KMT) isminde karar kılmıştır.³³ Sun Yat-sen'in 1925'te ölümünden sonra yerine geçen Chiang Kai-shek Çin'in kontrolünü ele geçirmiş ve Nanjing'i başkent ilan etmiştir.³⁴ KMT'nin başında Chiang Kai-Shek'in olmasıyla KMT ve ÇKP arasındaki ilişkiler bozulmuş ve Çin iç savaşına giden yolu hazırlamıştır. İki parti arasındaki çatışma devam ederken, Japonya 1931'de Mançurya'yı işgal edip Çin'in içlerine doğru ilerlediğinde Milliyetçiler ve Komünistler bir ittifak kurarak Japonlara karşı birlikte savaşmış, ancak Japonya 1945'te yenilip ele geçirdiği tüm yerleri geri vermek zorunda kaldığında ülke iç karışıklıklarına geri dönmüştür.

1945'ten 1949'a kadar Sovyetler Birliği tarafından desteklenen Çin Komünist Partisi (ÇKP), Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğini alan Çin Milliyetçi Partisi'ne karşı zafer kazanmıştır. Mao, 1 Ekim 1949'da Tiananmen Meydanı'nda Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) kuruluşunu ilan etmiştir. Yenilen KMT lideri Chiang Kai-Shek ve diğer Milliyetçi Parti üyeleri Tayvan'a kaçarak burada Çin Cumhuriyeti'ni ilan etmişler, ÇHC'nin yasal varlığını tanımamışlar, sıkıyönetim ilan etmişler ve tek parti yönetimine dayalı baskıcı bir rejim kurmuşlardır. Görüldüğü üzere, biri Çin ankarasında diğeri

³⁰ John King Fairbank and Merle Goldman, *China: A New History*, (The Belknap Press of Harvard University Press, 2006), 337-339.

³¹ John King Fairbank, *The Cambridge History of China: Volume 12, Republican China (1912-1949), Part I*, (Cambridge University Press, 1983), 209-213.

³² Barış Adıbelli, *Çin Dış Politikasında Tayvan Sorunu*, (IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006), 85.

³³ Ray Huang, *Çin Tarihi: Bir Makro Tarih Yaklaşımı*, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005), 294.

³⁴ Harry G. Gelber, *M.Ö 1100'den Günümüze Çin Ve Dünya: Ejder ve Yabancı Deccallar*, translated by H.Hülya Kocaoluk, (Yapı Kredi Yayınları, 2007), 253.

Tayvan'da olmak üzere, Çin'in tamamını temsil ettiğini iddia eden ancak birbirleri üzerinde otorite kuramayan iki siyasi yapı ortaya çıkmıştır. Bu durum bugünkü Tayvan sorununun başlangıcını oluşturmuştur.³⁵

Mao'nun radikal politikaları ile Çin geleneksel yapısından koparak tam anlamıyla sosyalist bir devlet olma yolunda ilerlerken, Tayvan'da kurulan Çin Cumhuriyeti 1971 yılına kadar BM'de Çin'in tamamını temsil etmiştir. 1954 yılında ABD ve Çin Cumhuriyeti bir savunma antlaşması (US-ROC Mutual Defence Treaty) imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre taraflar, herhangi birinin topraklarına yönelik silahlı bir saldırıyı barış ve güvenliklerine yönelik bir tehdit olarak kabul etmiş ve tehdide karşı ortak hareket edeceklerini beyan etmişlerdir.³⁶ Anlaşma, ABD'nin ÇHC ile diplomatik ilişkiler kurduğu 1979 yılına kadar sürmüştür.

1950'lerde ve 1960'larda Tayvan Boğazı'nda ÇHC ve ABD arasında birkaç kriz yaşanmış, ancak krizler sıcak bir çatışma olmadan sona ermiştir. 1960'larda Çin ve Sovyetler arasındaki anlaşmazlık ve ABD'nin Vietnam Savaşı'ndan çekilmek istemesi gibi nedenlerle Çin ve ABD yakınlaşmıştır. 1971 yılında ÇHC'nin tüm Çin'i temsil etmesi için BM'de bir oylama yapılmıştır. BM'de 76 olumlu, 35 olumsuz ve 17 çekimser oyla kabul edilen 2758 sayılı kararla, 1949'dan beri BM'de tüm Çin'i temsil eden Çin Cumhuriyeti'nin yerini ÇHC almıştır.³⁷ BM'nin bu kararının ardından çok sayıda ülke, Tayvan'ın Çin'in bir parçası olduğunu ve ÇHC'nin tüm Çin'in yasal temsilcisi olduğunu savunan 'Tek Çin' ilkesine bağlı kalarak diplomatik tanımlarını Çin Cumhuriyeti'nden Çin Halk Cumhuriyeti'ne kaydırmıştır. ABD, 1979 yılında Çin ile diplomatik ilişkiler kurduktan sonra Tayvan ile gayri resmi ilişkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Aynı yıl ABD, Tayvan ile herhangi bir resmi ilişki kurmadan ticari, kültürel ve diğer etkileşimlere izin veren Tayvan'la İlişkiler Yasası'nı yürürlüğe koymuştur. Bu yasa aynı zamanda ABD'nin Tayvan'a kendini savunma amaçlı silah satışı meşrulaştırmakta ve Tayvan'ın statüsünü değiştirmeye yönelik barışçıl

³⁵ Cemre Pekcan, *Çin Dış Politikası ve ABD ile İlişkiler*, (Dora Basım Yayın Dağıtım, 2019), 58.

³⁶ "China Mutual Defense (1954)", *American Institute in Taiwan*, <https://web-archive-2017.ait.org.tw/en/sino-us-mutual-defense-treaty-1954.html>.

³⁷ "U.N. Resolution 2758", *American Institute in Taiwan*, October 25, 1971, <https://web-archive-2017.ait.org.tw/en/un-res-2758-voted-to-admit-communist-china.html>.

olmayan her türlü çabanın ABD tarafından değerlendirileceğini belirtmektedir³⁸

Tayvan'da baskıcı yönetim 1987 yılında kaldırılmış ve 28 Eylül 1986 tarihinde ilk muhalefet partisi olan Demokratik İlerleme Partisi'nin (DPP) kurulmasıyla çok partili hayata geçilmiştir. 1988 yılında Lee Teng-hui Tayvan'ın ilk cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.³⁹ Bugün Tayvan GSYİH bakımından dünyanın en büyük 20 ekonomisi arasında yer almaktadır. Tayvan, 2002 yılında “Tayvan, Penghu, Kinmen ve Matsu Ayrı Gümrük Bölgesi” olarak Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmuştur ve bugün özellikle teknoloji sektöründe dünya öncülerinden biridir. Tayvan'ın en büyük ticaret ortağı ÇHC'dir.⁴⁰ Tayvan'daki iki ana parti olan KMT ve DPP, ÇHC'ye karşı farklı politikalar izlemekte ve DPP'nin iktidarda olduğu dönemlerde iki ülke arasındaki gerilim tırmanmaktadır.

Şu anda Tayvan 12 ülke tarafından Çin'in tamamının temsilcisi olarak resmen tanınmaktadır ancak BM veya diğer uluslararası örgütlerde temsil edilmemektedir. Çin, Tayvan'ı 23. eyaleti olarak tanımasına rağmen, Tayvan fiili bir devlet olarak diğer ülkelerle ilişkilerini sürdürmekte ve Çin'in 1980'lerden bu yana önerdiği “Tek Ülke İki Sistem” prensibini kabul etmemektedir.

AB kurumları ve üye devletler “Tek Çin” ilkesini kabul ederken, Tayvan'daki statükonun korunması hem ekonomik açıdan hem de demokratik değerlerin desteklenmesi açısından AB için bir önceliktir. Nitekim bugün 16 AB ülkesinin Tayvan'da temsilcilikleri bulunmaktadır. En büyüğü Fransa'dır, ancak Krumbein'e göre bu temsilciliklerin çoğu fiili büyükelçiliklerdir.⁴¹ Öte yandan Tayvan'ın 19 AB Üye Devletinde 24 resmi temsilciliği bulunmaktadır.⁴²

³⁸ Shirley A. Kan and Wayne M. Morrison, “US-Taiwan Relationship: Overview of Policy Issues.”, *CRS Report*, 2014, 4.

³⁹ Cheng-Yi Lin, Wen-Cheng Lin, “Democracy, Divided National Identity, and Taiwan's National Security”, *Taiwan Journal of Democracy*, Vol: 1, No: 2, 2005, 70.

⁴⁰ Pableen Bajpai, “An Overview of Taiwan's Economy”, *Nasdaq*, October 18, 2022, <https://www.nasdaq.com/articles/an-overview-of-taiwans-economy> .

⁴¹ Krumbein, “Leaving the dragon's shadow”, 178.

⁴² “Relations with the EU, Belgium and Luxembourg”, *Taipei Representative Office in the EU and Belgium*, 03.07.2017. https://www.taiwanembassy.org/be_en/post/115.html

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in Tayvan ile birleşmenin “Çin Rüyası”nın gerçekleşmesi için bir koşul olduğu yönündeki açıklamaları, Çin'in Tayvan'a karşı her an güç kullanabileceği ve Tayvan Boğazı'nda bir çatışma çıkabileceği ihtimalini arttırmaktadır. Bu da elbette hem ABD'nin hem de AB'nin Çin'i Hint-Pasifik bölgesinde bir tehdit ve sistemik bir rakip⁴³ olarak algılamasını güçlendirmekte ve AB'nin odağını Tayvan'a kaydırmasına yol açmaktadır.

III. AB'nin Tayvan Politikası

AB her ne kadar “Tek Çin” politikasına bağlı olsa da Tayvan ile ekonomi, kültür ve insan hakları gibi alanlarda ilişkilerini geliştirmeye devam etmektedir. Tayvan'ın gelişmiş bir pazar ekonomisi ve mikroçip üretiminde dünyada lider bir ülke olması, Tayvan'ı özellikle teknoloji alanında ilişkiler açısından gelişmiş ülkeler için oldukça cazip kılmaktadır. Bu bağlamda AB'nin de Tayvan ile güçlü ekonomik ilişkileri bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından 2003 yılında Taipei'de kurulan Avrupa Ekonomik ve Ticaret Ofisi sayesinde ilişkilerin daha da güçlendiği görülmektedir. Öyle ki AB, Tayvan'ın en büyük yabancı yatırımcısı ve 4. ticaret ortağı konumundadır. Öte yandan Tayvan, 2020 yılında Avrupa Birliği'nin küresel olarak on dördüncü ticari ortağı olmuştur.⁴⁴ Kimyasallar, makineler, ofis telekomünikasyon ekipmanları ve ulaşım ekipmanları, Tayvan ile AB arasında ticareti yapılan kalemlerin çoğunluğunu oluşturmaktadır.⁴⁵ Ayrıca, AB'nin yarı iletken çip tedarikinin çoğunluğu Tayvan'dan gelmektedir.

AB ve Tayvan arasında ekonomik alanda olduğu kadar insan hakları gibi alanlarda da bir iş birliği mekanizması kurulmuştur. Ticaret ve Yatırım Diyalogları kapsamında yıllık toplantılar düzenlenmektedir. Bu bağlamda, AB-Tayvan istişare mekanizmaları bünyesindeki üç teknik çalışma grubu,

⁴³ Cemre Pekcan and Ayşe Gülce Uygun, “Çin'in Akdeniz Politikaları Kapsamında Avrupa Birliği-Çin Stratejik Ortaklığı,” *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 35, no. 3 (May 6, 2021): 1145–64. <https://doi.org/10.16951/atauniiiibd.907251>.

⁴⁴ “The European Union and Taiwan”, *European Economic and Trade Office in Taiwan*, July 26, 2021. https://www.eeas.europa.eu/delegations/taiwan/european-union-and-taiwan_en?s=242

⁴⁵ “Taiwan”, *European Commission*. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/taiwan_en.

sağlık ve bitki sağlığı düzenlemeleri, ticaret engelleri (özellikle otomotiv sektöründekiler) ve fikri mülkiyet hakları konularını ele almaktadır.⁴⁶

AB ile Tayvan arasındaki ticaret rakamlarına bakıldığında, malların ticaretinde AB aleyhine bir ticaret açığı olduğu görülmektedir. AB'nin Tayvan'a ithalatı 2020 yılında 26,5 milyar avro iken, bu rakam 2021 yılında 35,6 milyar avroya, 2022 yılında ise 49,2 milyar avroya yükselmiştir. İhracat ise 2020'de 22,9 milyar avrodan 2021'de 28,4 milyar avroya, 2022'de ise 35,1 milyar avroya yükselmiştir. Bu rakamlar ticaret açığının arttığını göstermektedir. Hizmetlerin ticaretinde ise, mallardaki ticaretinin aksine, ticaret dengesi AB lehinedir. 2019 yılında 4,1 milyar avroluk ithalata karşılık 5,5 milyar avroluk ihracat yapılmıştır. 2021'de ithalat 6,4 milyar avroya, ihracat ise 6,9 milyar avroya yükselmiştir.⁴⁷

Daha önce de belirtildiği gibi Tayvan'ın dünyanın önde gelen çip üreticisi olması, ABD ve AB de dahil olmak üzere küresel aktörler için Tayvan'ın önemini artırmaktadır. Bu yarı iletkenler bilgisayarlar, akıllı telefonlar, telekomünikasyon, otomasyon endüstrisi, çeşitli savunma uygulamaları gibi birçok alanda kullanılmaktadır. “Silikon kalkanı” olarak bilinen Tayvan, dünyadaki yarı iletken üretiminin %60'ından fazlasının yanı sıra en sofistike olanların %90'ından fazlasına ev sahipliği yapmaktadır⁴⁸ COVID-19 küresel salgını nedeniyle 2020 yılında bir çip krizi meydana gelmiş ve bu kriz küresel çip kıtlığı olarak adlandırılmıştır. Talebi karşılayacak kadar teknolojik ürün üretilmemesi nedeniyle, çip krizi üretim gecikmelerine ve daha yüksek ürün fiyatlarına neden olmuştur. Yarı iletken sektörü 2019 yılına kadar ABD'nin hâkimiyetindeyken, Tayvanlı Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) 2020 yılında yarı iletken tedarikinde küresel lider olarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, pandemi sırasında Çin ve Tayvan tarafından yapılan hükümet eylemleri ve ekonomik kapanma sonucunda başta ABD olmak üzere birçok aktör olumsuz etkilenmiştir.⁴⁹ Bu zorluklara yanıt olarak AB, 2030 yılına kadar çip üretim kapasitesini iki katına çıkarmayı amaçlayan

⁴⁶ Philippe Le Corre, “The “Rebirth” of Europe-Taiwan Relations: Explaining Europe’s New Balance Between Beijing and Taipei”, January 10, 2024, *Asia Society Policy Institute*, Erişim Tarihi: 23.04.2024, <https://asiasociety.org/policy-institute/rebirth-europe-taiwan-relations-explaining-europes-new-balance-between-beijing-and-taipei>

⁴⁷ “Taiwan”, European Commission.

⁴⁸ “Taiwan’s dominance of the chip industry makes it more important”, *The Economist*, March 6, 2023.

⁴⁹ Jennifer Chandler, “When the supply chain breaks: strategies for the chip shortage”, *Journal of Business Strategy*, 2023, Vol.44, No.5, 287.

43 milyar avroluk bir sübvansiyon girişimi olan Avrupa Çip Yasasını onaylamıştır. Yasa aynı zamanda AB'nin çip tedarikinde dışa bağımlılığını azaltmayı, tedarik güvenliğini sağlamayı, çip üretiminde rekabet gücünü artırmayı, teknolojik liderliği güçlendirmeyi ve üretimde aksamaları önlemeyi amaçlamaktadır.⁵⁰ Bu bağlamda 2023 yılında TSMC, çoğunluk hissesine sahip olduğu Alman iştiraki ESMC'ye bir yarı iletken tesisi için yaklaşık 3,5 milyar avro yatırım yapma kararı aldığını açıklamıştır.⁵¹ Avrupa Çip Yasası ışığında Almanya'nın bu yatırımı çekmesi büyük bir başarı olarak görülmüştür ve Avrupa'nın teknolojik alanda özerkliğine doğru atılan önemli bir adımı oluşturmuştur.

Bu rakamların yanı sıra, bölge AB için jeopolitik açıdan da önemlidir. AB'nin dış ticaretinin %40'ı ve her yıl yaklaşık 100.000 ticari gemi Tayvan Boğazı'ndan geçmekte ve yaklaşık 30.000 Avrupalı Tayvan'da ikamet etmektedir.⁵² Dolayısıyla Çin'in Tayvan ile zorla birleşme girişimi nedeniyle bölgede yaşanacak bir çatışma veya savaş durumu, diğer bölgesel ve küresel aktörlerin yanı sıra AB'yi de ekonomik olarak etkileyecektir. Elbette, AB'nin Tayvan ile ekonomik bağlarının yanı sıra, Çin'in AB'nin en büyük ithalat ortağı olduğunu belirtmek önemlidir. Dolayısıyla Shin'in de belirttiği gibi Tayvan'a yönelik herhangi bir askeri çatışma Çin'in AB ile olan ticaret ve tedarik zincirlerini sekteye uğratabilir. Buna ek olarak, eğer bir işgal gerçekleşirse, AB muhtemelen Çin'e karşı yaptırım uygulamada diğer gelişmiş ekonomilerle benzer şekilde hareket edecektir ki bu da yaptırımların kapsamına bağlı olarak küresel finans sistemini önemli ölçüde etkileme potansiyeli taşımaktadır.⁵³ Yani görülmektedir ki, AB'nin Tayvan politikası ve Hint-Pasifik bölgesine yönelik yaklaşımında özerklik arayışı diğer küresel aktörlerden bağımsız tutulamayacak bir profildedir. Bu açıdan, bölgede öne çıkan ABD ve Çin ve bu iki aktörün rekabet alanları AB'nin Tayvan politikasında oldukça önem arz etmektedir.

⁵⁰ "Avrupa Çip Yasası Yürürlüğe Girdi", *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Başkanlığı*, 22 Sept., 2023. <https://ab.gov.tr/p.php?e=53606>

⁵¹ Ben Blanchard and Thomas Escritt, "Germany spends big to win \$11 billion TSMC chip plant", August 8, 2023, *Reuters*, <https://www.reuters.com/technology/taiwan-chipmaker-tsmc-approves-38-bln-germany-factory-plan-2023-08-08/>

⁵² Le Corre, "The "Rebirth"

⁵³ Francis Shin, "The Prospects for Taiwan-EU Cooperation", February 16, 2024, *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2024/02/the-prospects-for-taiwan-eu-cooperation/>

IV. Hint-Pasifik Bölgesinde ABD-Çin Rekabeti ve AB'nin Tayvan Politikası Üzerindeki Etkileri

Hint-Pasifik bölgesi⁵⁴ stratejik, ekonomik ve siyasi açıdan dünyanın en önemli bölgelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun birinci nedeni küresel ekonomide önemli rol oynayan Çin, Japonya, Hindistan, Avustralya Güney Kore, Kuzey Kore ve Singapur gibi aktörlerin bu bölgede yer almasıdır. İkinci neden ise bölgenin jeostratejik öneminden kaynaklanmaktadır. Gerçekten de Hint-Pasifik bölgesi dünyanın en önemli kabul edilen deniz yollarına ve stratejik geçiş noktalarına ev sahipliği yapmaktadır; bu da bölgenin küresel ticaret, enerji arzı ve güvenlik açısından kritik bir konumda olduğu anlamına gelmektedir. Üçüncü bir neden ise askeri ve güvenlik meseleleridir. Bölgedeki bazı aktörler arasındaki askeri potansiyel ve gerilimler bölgesel istikrarı ve uluslararası güvenliği etkileyebilir. Güney Çin Denizi ihtilafı ve Tayvan meselesi bölgede sıcak çatışma ihtimalleri arasında en öne çıkanlardır. Dolayısıyla bölgedeki gelişmeler ve dinamikler dünya siyaseti, ekonomisi ve güvenlik ortamı üzerinde geniş kapsamlı etkilere sahiptir. Bölgenin kritik önemi ve Çin'in önlenemez yükselişi, başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin dikkatlerini bu bölgeye odaklamalarına neden olmaktadır.

⁵⁴ Her ne kadar Hint-Pasifik kavramı genel olarak Hint ve Pasifik Okyanuslarının bir kombinasyonu olarak algılsa da aktörlerin Hint-Pasifik tanımlamaları farklılıklar barındırmaktadır. Kavramı ilk dile getirmiş olan Japonya, 2018'de tanımını genişletmiş Hint Pasifik bölgesinin Asya-Pasifik'ten Hint Okyanusu üzerinden Orta Doğu ve Afrika'ya uzandığını belirtmiş ve Pasifik Adaları ülkelerinin yanı sıra ASEAN, Güneybatı Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkelerine de atıfta bulunmuştur. 2014'te ABD Dışişleri Bakanlığı "Hint-Pasifik" bölgesini "Güney Afrika'dan Avustralya'ya uzanan geniş kıyı yayı" olarak tanımlarken 2017'de yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS), "Hindistan'ın batı kıyısından ABD'nin batı kıyılarına kadar uzanan bölge" olarak tanımlamıştır. Bu düzenlemeyle "Hint-Pasifik" Pasifik Okyanusu'nda genişlerken Hint Okyanusu'nda daralmıştır. Genel olarak bakıldığında tanımların hepsinin iki okyanusu tek bir deniz alanı olarak kabul ettiği görülmektedir. ABD, Avustralya ve Japonya'nın "Hint-Pasifik" kavramı ilk aşamada sadece batı Pasifik Okyanusu'nu kapsasa da, daha sonra coğrafi kapsamlarını Pasifik Adalarını kapsayacak ve ABD'ye ulaşacak şekilde değiştirmişlerdir. Diğer taraftan, Japonya, Hindistan ve hatta ASEAN'ın tanımlarında Afrika kıtasına ulaşan tüm Hint Okyanusu'nu içerirken, ABD, Avustralya ve hatta Birleşik Krallığın tanımlarında Hint Okyanusu'nun sadece doğu kısmını içermektedir. Bknz: Wada Haruko, "The "Indo-Pacific" Concept: Geographical Adjustments and Their Implications", *RSIS Working Paper*, No:326, 2020.

Özellikle Obama yönetiminden bu yana dikkatini Hint-Pasifik bölgesine yönlendiren ABD, Çin'i çevrelemek ve bölgedeki yükselişini engellemek için çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu bağlamda ABD, aralarında Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam'ın da bulunduğu 11 bölge ülkesiyle serbest ticaret anlaşması olan Trans-Pasifik Ortaklığı'nı (TPP) hayata geçirmeye çalışmıştır. Trump'ın iktidara geldiğinde ilk icraatı TPP'den çekilmek olsa da Çin'e karşı çok daha sert bir politika izlemiş ve ticaret savaşları olarak adlandırılan süreci başlatmıştır. Trump'ın Çin'e karşı bir diğer politikası da “Asya-Pasifik” terimini “Hint-Pasifik” ile değiştirmek olmuştur.⁵⁵ Hint-Pasifik aslında yeni bir kavram değildir, ABD'nin Asya'ya yönelik yeni jeopolitik bakışını yansıtan bir terimdir. Aslında amaç daha çok odağı Çin'den Hindistan'a kaydırma çabası olarak görülmektedir.

Ayrıca bu dönemde Japonya, ABD-Japonya ittifakını güçlendirerek ulusal güvenliğini sağlamak ve Avustralya ve Hindistan gibi benzer düşünen ülkelerle ortaklıklarını dönüştürmek için 2016 yılında yeni vizyonunu açıklamıştır: Özgür ve Açık Hint-Pasifik (FOIP) stratejisi.⁵⁶ Japonya'nın FOIP stratejisi çerçevesinde, ABD, Avustralya, Japonya ve Hindistan'dan oluşan gayri resmi bir forum olan Dörtlü Güvenlik Diyalogu (Quadrilateral Security Dialogue- QUAD) ortaya çıkmıştır. Bu ülkeler temelde “hukukun üstünlüğünün, uluslararası sularda seyrüsefer serbestisinin, ekonomik refahın, barış ve istikrara bağlılığın teşvik ve tesis edilmesini” istemektedir.⁵⁷ Aslında bu, Çin'in bölgedeki yükselişini dengelemek için başlatılmış bir oluşumdur.

Biden yönetimi altında Çin tehdidi algısı devam etmiş ve QUAD'ı sanal zirveler ve yüz yüze görüşmeler yoluyla pekiştirmiştir. Biden Avustralya ile ilişkileri güçlendirmiş ve 15 Eylül 2021'de Avustralya, Birleşik Krallık ve ABD arasında üçlü bir güvenlik paktı olan AUKUS'u duyurmuştur. Anlaşma kapsamında ABD ve Birleşik Krallık, Avustralya'nın nükleer enerjiyle çalışan denizaltılar edinmesine yardımcı olacaktır.⁵⁸

⁵⁵ Malcom Cook, “Revenge of the Asia-Pacific?”, *Yusof Ishak Institute*, 2020, <https://www.iseas.edu.sg/media/commentaries/revenge-of-the-asia-pacific/>

⁵⁶ Hiroyuki Suzuki, “Japan’s Leadership Role in a Multipolar Indo-Pacific”, *Center for Strategic & International Studies*, 2020, 5.

⁵⁷ Kei Koga, “Japan and the Development of Quadrilateral Cooperation”, *Pensamiento Propio*, 54, 2021, 164.

⁵⁸ James Tobin, “AUKUS Security Partnership”, 19 February, 2024, *House of Lords Library*. <https://lordslibrary.parliament.uk/aukus-security-partnership/>

Bu çevreleme karşısında Çin bölgesel güç konumunu artırmaya devam etmiştir. Özellikle Mao'dan bu yana en güçlü lider olarak kabul edilen Xi Jinping yönetimindeki Çin, küresel yönetimdeki etkisini artırmak için daha iddialı politikalar izlemeye başlamıştır. Xi'nin en iddialı stratejilerinden biri 2013 yılında açıkladığı Kuşak ve Yol Girişimi olmuştur. Bu girişim, Çin'in küresel ticaret ağlarını geliştirmek ve altyapı yatırımlarını teşvik etmek için tasarlanmış kapsamlı bir programdır. Bu girişim, Çin'i Orta Asya'dan Avrupa'ya uzanan kara ve deniz ticaret yollarına bağlayarak ekonomik iş birliğini artırmayı amaçlamaktadır.⁵⁹ Girişimle ilgili altyapı projelerini finanse etmek için 2015 yılında Asya Altyapı Yatırım Bankası (AIIB) kurulmuştur.

Xi Jinping, seleflerinden farklı olarak Çin'i "büyük güç" olarak tanımlamış ve "Çin rüyası" kavramını ortaya atmıştır. Çin rüyası kısaca Çin halkının refahını arttırmak, Çin özelliklerine sahip sosyalizmi gerçekleştirmek için çabalamak, reformları derinleştirmek ve ekonomik kalkınma olarak özetlenebilir.⁶⁰ Çin Rüyası, Çin'in egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün güvenliği ile yakından ilişkilidir. Tayvan'ın anakaradan ayrılması, Çin'in toprak bütünlüğünün sağlanmasının önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle Xi'nin Tayvan ile birleşmeyi Çin rüyasının gerçekleşmesi için "kaçınılmaz" olarak tanımlaması⁶¹ Batı'nın endişelerini arttırmıştır.

Dolayısıyla Tayvan, Hint-Pasifik'te barış ve istikrarın sağlanması açısından başta Çin, ABD ve AB olmak üzere birçok aktör için önemli bir konum teşkil etmektedir. Çin'in Tayvan ile yeniden birleşmesinin barışçıl mı olacağı yoksa bir savaş durumunun mu yaşanacağı belirsizliğini korumaktadır. Çin'in Tayvan'da olası bir bağımsızlığa karşı boğazın karşı kıyısına füzeler konuşlandırması, karşılığında Amerika'nın Tayvan'a silah satışını arttırmakta, bu da bölgede bir güvenlik ikileminin önünü açmaktadır.⁶²

⁵⁹ James McBride, Noah Berman and Andrew Chatzky, "China's Massive Belt and Road Initiative", February 2, 2023, *Council on Foreign Relations*, , <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>

⁶⁰ "The Chinese Dream Is a Dream of the People", *Mfa of the People's Republic of China*, 2022, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/zggeddjw100ggs/xsd/202208/t20220826_10754300.html

⁶¹ Simone McCarthy, "China's Xi claims 'reunification' with Taiwan is 'inevitable' as crucial election looms", December 26, 2023, *CNN*, <https://edition.cnn.com/2023/12/27/china/china-xi-jinping-taiwan-reunification-intl-hnk/index.html>

⁶² Olkan, Kartal Batuhan, "Çin-ABD İlişkilerinde Güvenlik İkilemi: Tayvan Sorunu", *Journal of Business, Innovation and Governance*, Vol:4, No:1, 2021, 38.

AB söz konusu olduğunda, Hint-Pasifik bölgesindeki ABD-Çin rekabetinin politika oluşturma üzerinde bir “çekme ve itme” etkisi vardır. Bu dinamik, AB'nin bölgeye yaklaşımında dengelemesi gereken bir dizi stratejik, ekonomik ve normatif husus tarafından şekillenmektedir. Stratejik olarak, Hint-Pasifik bölgesi özellikle ABD ve Çin arasındaki küresel jeopolitik rekabetin odak noktası haline geldiğinden, ABD, Avrupa devletlerinin uzun süredir stratejik müttefiki ve BİO stratejisinin savunucusu olarak, AB'yi Tayvan konusundaki duruşuyla daha yakın bir uyum sağlamaya teşvik etmektedir. Bu uyum özellikle AB-ABD Ticaret ve Teknoloji Konseyi (TTC) gibi AB'nin Tayvan'ın uluslararası örgütlere katılımını destekleyen ve Çin'in bölgedeki iddialı eylemlerine karşı çıkan bir duruş benimsemeye teşvik edildiği ortak açıklamalar ve girişimler aracılığıyla görülebilmektedir.⁶³ Buradaki ‘çekme’ faktörü, transatlantik bağları güçlendirebilecek ve küresel zorluklara koordineli bir yaklaşımla Avrupa'nın güvenliğini artıracak olan ABD ile stratejik uyumdur.

Öte yandan, AB'nin Çin ile olan kapsamlı ekonomik karşılıklı bağımlılığı, Pekin'i kısırtabilecek bir politika duruşu benimseme konusunda bir dereceye kadar isteksizlik yaratan bir ‘itme’ faktörü olarak işlev görmektedir. Çin, AB'nin ikinci en büyük ticaret ortağıdır ve önemli Avrupa ekonomilerinin Çin pazarlarında imalattan yeşil enerji girişimlerine kadar uzanan önemli yatırımları vardır. AB'nin Çin ile ekonomik ilişkilerini sürdürme konusundaki kararlılığı, AB-Çin Kapsamlı Yatırım Anlaşması (CAI) gibi devam eden diyaloglarda açıkça görülmektedir.⁶⁴ Bu ekonomik bağların önemi, daha iddialı bir duruş sergilemek Çin ile ilişkileri tehlikeye atabileceğinden ve tedarik zincirlerinde aksamalar veya misilleme ticaret önlemleri gibi potansiyel ekonomik yansımalara yol açabileceğinden, AB'nin Tayvan konusundaki tutumunu sık sık yumuşatmaktadır.

Normatif değerler ise, AB'nin Tayvan politikasını şekillendirmede rol oynayan stratejik özerklik vurgusunun en görünür araçlarıdır. AB, kendine özgü bir küresel rol tanımlamaya ve yalnızca ABD politikasına uyum sağlıyormuş gibi görünmekten kaçınmaya çalışırken, Tayvan'ın demokrasisini

⁶³ European Commission, “EU-US Trade and Technology Council,” [commission.europa.eu](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-us-trade-and-technology-council_en), 2022, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-us-trade-and-technology-council_en.

⁶⁴ European Parliament, “EU-China Comprehensive Agreement on Investment”, 2019, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-international-trade-inta/file-eu-china-investment-agreement>.

desteklemek ve Çin ile pragmatik bir ilişki kurmak arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Avrupa Parlamentosu'nda Tayvan'ın Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası forumlara katılımını destekleyen bağlayıcı olmayan kararların kabul edilmesi de dahil olmak üzere, AB'nin Tayvan ile temkinli ancak artan angajmanında bu dengeleme eylemi açıkça görülmektedir.⁶⁵ Bu yaklaşım, AB'nin Hint-Pasifik bölgesindeki daha geniş jeopolitik çıkarlarını yönetirken değerlere dayalı dış politikasını ortaya koyma girişimini yansıtmaktadır.

Görülmektedir ki, AB'nin Tayvan politikası ABD-Çin stratejik rekabetinin birbiriyle yarışan baskılarından önemli ölçüde etkilenmektedir. AB, güvenlik konularında ABD ile stratejik uyumun, Çin ile ekonomik karşılıklı bağımlılığın ve stratejik özerklik için Birlik ve üye devletlerinin çıkarlarının önemli roller oynadığı karmaşık bir zeminde hareket etmektedir. Bu “itme ve çekme” dinamiği, AB'nin Tayvan'a yönelik stratejik özerklik yaklaşımının hassas ve kırılğan doğasının altını çizmekte ve Hint-Pasifik'teki değişen jeopolitik düzene uyum sağlama yönündeki daha geniş çabalarını yansıtmaktadır.

V. AB'nin Tayvan Politikasında Üye Ülkelerin Yaklaşımları: Fransa, Litvanya, Letonya ve Çekya Örnekleri

Avrupa Birliği'nin Tayvan politikası genel anlamda “Tek Çin” ilkesine bağlılık çerçevesinde şekillenmekle birlikte, bazı üye devletler bu çerçevenin ötesinde daha cesur sayılabilecek proaktif adımlar atmaktadır. Önceki bölümde ele alınan ABD etkisinin yanı sıra, AB üyesi ülkelerinin bölgeye yönelik farklılaşan politikalarına kısaca değinmek özerklik tartışmalarına içerden bir bakış açısı sağlamaktadır. Üye ülkelerin izlediği farklı politikalar, AB'nin Tayvan politikasında birlikten ziyade parçalı bir tabloya işaret etmektedir. Ayrıca, bu farklılaşan yaklaşımlar Avrupa'nın stratejik özerklik arayışının homojen bir yapıda olmadığını ve üye devletler düzeyinde değişen tehdit algıları, normatif değer öncelikleri ve dış politika vizyonları ile şekillendiğini göstermektedir.

Bu bağlamda Fransa, Litvanya, Letonya ve Çekya örnekleri dikkat çekicidir. Zira, AB üye devletlerinin stratejik özerklik kavramına bağlılıkları

⁶⁵ European Parliament , “ EU-Taiwan Political Relations and Cooperation,” www.europarl.europa.eu, October 21, 2021, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0431_EN.html.

farklı düzeylerde; Fransa gibi üye devletler daha iddialı bir özerklik vizyonunu savunurken, Baltık ülkelerinin de arasında bulunduğu bazıları NATO'nun ve transatlantik bağların önemini vurgulamakta, bazıları ise Tayvan ile ilişkilerini derinleştirmektedir.⁶⁶

Fransa, ABD ile Çin arasında Tayvan konusunda olası bir çatışmaya AB'nin müdahil olmaması gerektiğini savunmaktadır. NATO karşısı söylemlerde bulunan Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un, ABD'nin müttefiki olmanın onun 'tebaası' olmak anlamına gelmediğini, NATO'nun "beyin ölümünü gerçekleştirdiği" vb. açıklamaları Avrupa stratejik özerkliği tartışmalarında AB üye devletlerinin farklı perspektifleri açısından önemli görülmektedir.⁶⁷ Macron stratejik özerklik tartışmaları açısından dönüm noktası sayılabilecek 2017'de Sorbonne'da yaptığı konuşmanın⁶⁸ üzerinden 7 yıl geçtikten sonra, halen aynı kararlılığı göstermektedir. Avrupa için stratejik olan her şeyin (örneğin enerjinin Rusya'ya, güvenliğin ABD'ye, bazı sektörlerde üstünlüğün Çin'e) devredildiğini vurgulayarak, Avrupa bunları geri almak ve "stratejik vesayetten kurtulmak" zorundadır demektir.⁶⁹

Bu açıdan Fransa, Tayvan konusunda hem söylemsel hem kurumsal düzeyde dikkat çekici bir tutum sergilemektedir. Macron'un Sorbonne Konuşması'ndan bu yana sürdürdüğü stratejik özerklik vurgusu, 2024 Nisan'ındaki "Stratejik Vesayetten Kurtulma" konuşmasıyla daha da belirginleşmekte, Çin-ABD rekabetinde AB'nin üçüncü bir yol benimsemesi gerektiğini savunarak Tayvan konusunda AB'nin kendi stratejik çıkarlarına göre pozisyon alması gerektiğini belirtmektedir.⁷⁰

Öte yandan, Fransa Senatosu ve Ulusal Meclisi, Tayvan ile ilişkilerin güçlendirilmesi yönünde kararlar alarak, Tayvan'ın uluslararası örgütlerde temsilini desteklemektedir. Ayrıca, Macron'un "stratejik vesayet" kavramı

⁶⁶ Alex Walker, "Macron, Taiwan, and European Strategic Autonomy - UK in a Changing Europe," April 19, 2023, <https://ukandeu.ac.uk/macron-taiwan-and-european-strategic-autonomy/>.

⁶⁷ Anchal Vohra, "'Strategic Autonomy' Is a French Pipe Dream", (July 3, 2023), <https://foreignpolicy.com/2023/07/03/strategic-autonomy-is-a-french-pipe-dream/>

⁶⁸ Emmanuel Macron, "Initiative pour l'Europe- Discours d'Emmanuel Macron pour une Europe souveraine, unie, démocratique." (September 26, 2017), <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2017/09/26/initiative-pour-l-europe-discours-d-emmanuel-macron-pour-une-europe-souveraine-unie-democratique>

⁶⁹ Emmanuel Macron, "Discours sur l'Europe", (April 24, 2024). <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2024/04/24/discours-sur-leurope>

⁷⁰ Macron, "Discours sur l'Europe", 2024

üzerinden yaptığı vurgu, AB'nin ABD politikalarından tam anlamıyla bağımsızlaşmasını değil, çıkar temelli esnek bir uyum süreci geliştirmesini önermektedir. Bu yaklaşım, Fransa'nın stratejik özerkliği sadece güvenlik bağlamında değil; normatif ilkeler, ekonomik çıkarlar ve siyasi temsil bağlamlarında da çok boyutlu olarak ele aldığını ortaya koymaktadır.

Baltık ülkelerinden ise özellikle Litvanya ve Letonya Tayvan ile derinleştirdiği ilişkiler açısından dikkat çekmektedir. Litvanya'da, Tayvan'ın kendi adıyla temsilcilik açmasına izin verdiği 2021'de başlayan süreç, Çin ile diplomatik bir gerilime yol açmıştır ve stratejik özerklik tartışmaları açısından da önemli bir gelişme olmuştur. Litvanya, aynı zamanda Çin'in "17+1" isimli iş birliği girişiminden çekilerek, Pekin'e karşı tavrını güçlendirmiştir. Çin, bu hamlelere diplomatik cevabın yanı sıra ağır ticari yaptırımlarla karşılık vermiştir. Litvanya'nın bu tutumu, otoriter baskılara karşı bir örnek oluşturmuş ve küçük devletlerin büyük güçler karşısında nasıl etkili olabileceğini göstermiştir.⁷¹ Ayrıca bu olay, AB'nin Çin'e ekonomik bağımlılığını yeniden tartışmaya açmıştır. AB, 'ekonomik baskıya' karşı önlem olarak 2023'te "anti-coercion" enstrümanını yürürlüğe koymuş, birçok stratejik sektörde yabancı yatırımları daha sıkı denetleme ve adil ticaret politikalarını güçlendirme yönünde adımlar atmıştır. Shafar'a göre, bu süreç, AB'nin Tayvan ve Hint-Pasifik bölgesiyle ilişkilerini güçlendirmesine, Çin'e karşı daha temkinli ve koordineli bir yaklaşım benimsemesine yol açmış ve stratejik özerklik tartışmaları açısından önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir.⁷²

Letonya da Tayvan'a verdiği dolaylı destek ile özellikle normatif bir dış politika çizgisi benimseyen küçük AB ülkeleri arasında öne çıkmaktadır. 2023 yılında Litvanya gibi Letonya da Çin'in "17+1" bölgesel iş birliği inisiyatifinden çekilerek, Pekin'e karşı açık bir siyasi mesaj vermiştir. Bununla birlikte, Litvanya'nın Tayvan'a kendi adıyla bir temsilcilik açmasına olanak tanınması üzerine Çin'in uyguladığı ekonomik baskılara karşı Letonya'nın

⁷¹ Thomas J. Shattuck, "Lithuania's Bet on Taiwan and What It Means for Europe", *Foreign Policy Research Institute*, (July 20, 2023), <https://www.fpri.org/article/2023/07/lithuanias-bet-on-taiwan-and-what-it-means-for-europe/>.

⁷² Guy Shafar, "The Lithuania-Taiwan Saga: Reshaping EU-China Relations and European Unity," *Foreign Affairs Review*, (October, 15, 2021) <https://www.foreignaffairsreview.com/home/the-lithuania-taiwan-saga-reshaping-eu-china-relations-and-european-unity>.

gösterdiği siyasi dayanışma, AB içinde “otoriter baskılara karşı direnç” tartışmaları açısından önem taşımaktadır.⁷³

Çekya ise, Tayvan’a yönelik destek konusunda açık parlamenter iradesiyle dikkat çekmektedir. 2020 yılında Senato Başkanı Miloš Vystrčil’in Tayvan’a gerçekleştirdiği resmi ziyaret, Avrupa’da Tayvan’a yönelik en üst düzey temaslardan biri olmuştur. Bu ziyaret sırasında kullandığı “Ich bin ein Taiwaner” (Ben bir Tayvanlıyım) ifadesi, sadece sembolik değil, aynı zamanda Çin’e karşı açık bir meydan okuma olarak yorumlanmıştır. 2021 ve 2023 yıllarında Çekya Parlamentosu’nda kabul edilen kararlarla, Tayvan’ın uluslararası örgütlere katılımı güçlü şekilde desteklenmiştir.⁷⁴

Çekya örneği, AB içinde parlamenter aktivizmin dış politika süreçlerinde etkili olabileceğini ve stratejik özerkliğin sadece yürütme organlarıyla değil yasama kurumlarıyla da şekillendirilebileceğini göstermektedir. Ayrıca Çin ile ekonomik ilişkilerin kısıtlı olması, Çekya’nın daha özgür bir dış politika manevra alanına sahip olmasına olanak tanımıştır.⁷⁵

Fransa, Litvanya, Letonya ve Çekya örnekleri, AB’nin Tayvan’a yönelik politikasında birliğin ötesinde farklılıklar bulunduğunu ve bu farklılıkların AB’nin stratejik özerklik arayışında içsel bir çeşitlilik barındırdığını göstermektedir. Özellikle normatif değerler ve ekonomik/jeopolitik çıkarlar arasındaki denge, bu ülkelerin Tayvan’la kurduğu ilişkilerde belirleyici olmuştur. Stratejik özerklik söyleminin sahadaki yansımaları yalnızca Brüksel merkezli belgelerde değil, aynı zamanda ulusal aktörlerin tutumlarında da şekillenmektedir. Bu bağlamda, stratejik özerklik hem bir hedef hem de bir süreç olarak, AB içinde çok katmanlı bir dış politika tartışmasının merkezinde yer almaktadır.

Bu durum, çalışmanın temel argümanı açısından da önemli bir sonuç doğurmaktadır. Stratejik özerklik, yalnızca üst düzey AB belgelerinde tanımlanan soyut bir ideal değil, aynı zamanda üye devletlerin Tayvan gibi hassas konularda aldıkları somut pozisyonlar aracılığıyla şekillenen çok boyutlu bir süreçtir. Bu nedenle, stratejik özerklik arayışının olası başarısı, Brüksel’in kurumsal yönlendirmesinden çok, üye devletlerin ulusal çıkarlarını ve değer temelli tercihlerini nasıl dengeleyebildiğiyle doğrudan ilişkilidir. Letonya’nın dayanışmacı tutumu, Çekya’nın değer temelli sergilediği parlamenter tutum ve Fransa’nın stratejik denge vizyonu, bu çok yönlü

⁷³ Shaffar, “Lithuania-Taiwan Saga”, 2021; Shattuck, “Lithuania’s Bet”, 2023

⁷⁴ European Parliament, “EU-Taiwan”

⁷⁵ Le Corre, “The Rebirth”, 2024

yapının farklı yüzlerini ortaya koymakta; AB'nin Tayvan politikası özelinde stratejik özerkliğin sınırlarını, imkanlarını ve de zorluklarını daha görünür kılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, AB'nin Tayvan politikasını Birliğin dış ilişkilerini yönlendirmede hedef olarak belirlediği stratejik özerklik çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Makalede stratejik özerklik, AB dış ve güvenlik politikaları açısından nasıl bir çerçeve sunmaktadır sorusuna Tayvan örneği üzerinden cevap aranmıştır. Özerklik kavramı, doğası gereği bağımsız ve özgür hareket edebilme kabiliyeti içermektedir ve Hint-Pasifik bölgesinde AB dış ilişkilerini özerk bir aktör olarak sürdürebilmekte midir sorusu da çalışmada değerlendirilmiştir. Bu sorulara cevap aranırken ilk bölümde stratejik özerklik kavramsal çerçeve olarak ele alınmış, tarihsel süreçte evrimi, farklı dönem ve alanlarda değişen anlamı incelenmiştir. İkinci bölümde çalışmanın odağında olan Tayvan, küresel bir sorun olarak ortaya çıkış süreci ile detaylı olarak ele alınmıştır. Akabinde AB'nin Tayvan ile kurduğu ilişkilerin temelleri değerlendirilmiştir. Sonraki bölümde AB'nin Tayvan'a ve genel olarak Hint-Pasifik bölgesine yönelik politikasında ABD ve Çin'in etkisi incelenmiştir. Son bölümde ise Fransa, Litvanya, Letonya ve Çekya örnekleri üzerinden AB üye devletlerinin farklılaşan Tayvan politikaları ve stratejik özerklik arayışları değerlendirilmiştir.

Görülmektedir ki, AB'nin Tayvan'a yönelik yaklaşımı, hızla değişen küresel jeopolitik ortamın getirdiği zorlukları yansıtmaktadır. Bu ortam, AB'nin stratejik özerklik arayışı ile küresel karşılıklı bağımlılığın yadsınamaz sonuçları arasındaki dengeye göre şekillenmektedir. Bir yandan Tayvan'ın uluslararası önemi artarken, diğer yandan Çin'in baskısı artmakta ve AB, dış politikasındaki stratejik özerklik arayışında özellikle Hint-Pasifik bölgesinde uygulama zorluğu yaşamaktadır. "Tek Çin" politikasına bağlı kalmasına karşın AB, Tayvan'ı hem demokratik bir ortak hem de küresel tedarik zincirlerinde, özellikle de teknoloji sektöründe kilit bir aktör olarak kabul etmekte ve özellikle son yıllarda daha fazla ve daha etkin ilişki kurmaya yönelmektedir.

AB'nin Küresel Stratejisinde ve Stratejik Pusulasında ana hatlarıyla belirtilen stratejik özerklik kavramı, AB'nin ABD ve Çin gibi büyük güçlerle ilişkilerini yürütürken kendi çıkarlarını bağımsız bir şekilde savunmaya yönelik hedeflerini anlamak için temel bir çerçeve olarak sunulmuştur. Bu çerçeve, AB'nin ekonomik, siyasi ve güvenlik çıkarlarının kesiştiği Tayvan

örneğinde özellikle önemlidir. Zira, AB'nin Hint-Pasifik bölgesinde bağımsız hareket etme kabiliyeti, ABD ve Çin'in rekabeti nedeniyle belirsizlikler barındırmaktadır. Stratejik özerklik arayışı, bu iki aktörün AB üzerindeki itme ve çekme faktörlerinin yanı sıra, üye devletlerin farklı öncelikleri ve yükümlülükleri nedeniyle daha da karmaşık hale gelmekte ve özerk bir ortak politika oluşturmayı zorlaştırmaktadır. Dahası, süregelen küresel güç kaymaları ve Tayvan'ın artan stratejik önemi, AB'nin güvenlik ve savunma yaklaşımındaki iç farklılıkları ele alırken Hint-Pasifik'teki rolünü yeniden tanımlama gerekliliğini arttırmaktadır.

Nihayetinde AB'nin Tayvan politikası, ortaya çıkan küresel tehditler karşısında demokratik değerleri ve istikrarı korumaya çalışırken, çok kutuplu bir dünyanın karmaşıklıklarını yönlendirmeye yönelik daha geniş bir hedefi yansıtmaktadır. Jeopolitik görünüm değişmeye devam ederken AB, stratejik özerkliğini iş birliği ve karşılıklı bağımlılık zorunlulukları ile dengelemeli, eylemlerinin kurallara dayalı bir uluslararası düzene katkıda bulunmasını sağlamalı ve tartışmalı bir bölgedeki çıkarlarını korumalıdır. AB-Tayvan ilişkilerinin geleceği, bu hassas dengenin yanı sıra AB'nin stratejik hedeflerini giderek kutuplaşan küresel ortamın zorluklarına göre ayarlama becerisine de bağlı olacaktır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Adıbelli, Barış. *Çin Dış Politikasında Tayvan Sorunu*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006.
- “Avrupa Çip Yasası Yürürlüğe Girdi.” *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Başkanlığı*. September 22, 2023. <https://ab.gov.tr/p.php?e=53606>
- Azimli Çilingir, Gülcan and Doğan Durna. “Uluslararası Hukuk Açısından Tayvan’ın Durumu”. In *Türkiye’de Tayvan Çalışmaları-III: Tarih, Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler*, edited by A. Merthan Dünder. Ankara Üniversitesi Yayınları 752, Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi APAM Yayınları 24, 2022.
- Bajpai, Prableen. “An Overview of Taiwan’s Economy.” *Nasdaq*. October 18, 2022. <https://www.nasdaq.com/articles/an-overview-of-taiwans-economy>.
- Borrell, Josep. “Why European Strategic Autonomy Matters?” December 3, 2020. Accessed March 14, 2024. https://www.eeas.europa.eu/eeas/why-european-strategic-autonomy-matters_en.
- Blanchard, Ben and Thomas Escritt. “Germany spends big to win \$11 billion TSMC chip plant.” *Reuters*. August 8, 2023. <https://www.reuters.com/technology/taiwan-chipmaker-tsmc-approves-38-bln-germany-factory-plan-2023-08-08/>
- Brustlein, Corentin. “European Strategic Autonomy: Balancing Ambition and Responsibility.” Ifri: Editoriaux de l’Ifri, November 16, 2018.
- Carpenter, Ted Gallen. *America’s Coming War with China: A Collision Course over Taiwan*. Palgrave Macmillan, 2006.
- Chandler, Jennifer. “When the supply chain breaks: strategies for the chip shortage.” *Journal of Business Strategy*, 2023, Vol.44, No.5, 287-293. <https://doi.org/10.1108/JBS-02-2022-0029>.
- Cheng-Yi, Lin ve Wen-Cheng Lin. “Democracy, Divided National Identity, and Taiwan’s National Security.” *Taiwan Journal of Democracy*, Vol: 1, No: 2, 2005, 69-87.
- “China Mutual Defense (1954)”, *American Institute in Taiwan*. Accessed March 18, 2024. <https://web-archiv-2017.ait.org.tw/en/sino-us-mutual-defense-treaty-1954.html>.
- Damen, Mario. “Briefing EU Strategic Autonomy Monitor.” European Parliamentary Research Service, 2022. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BR I\(2022\)733589_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BR I(2022)733589_EN.pdf).

- Diez, Thomas. "Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering 'Normative Power Europe'." *Millennium: Journal of International Studies*. 33, no. 3 (June 2005). <https://doi.org/10.1177/03058298050330031701>.
- EEAS. "A Strategic Compass for Security and Defence." 2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.
- . "EU-US: Dialogue on China and Indo-Pacific Consultations." 2024. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-us-dialogue-china-and-indo-pacific-consultations_en.
- . "Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe a Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy," 2016. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf.
- . "Taiwan: Statement by the Spokesperson on China's Military Drills." 2024. https://www.eeas.europa.eu/eeas/taiwan-statement-spokesperson-china%E2%80%99s-military-drills_en.
- European Commission. "A New Industrial Strategy for a Globally Competitive, Green and Digital Europe." 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416.
- . "EU-US Trade and Technology Council." 2022. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-us-trade-and-technology-council_en.
- . "The EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific." September 16, 2021. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/jointcommunication_2021_24_1_en.pdf.
- . "Taiwan." https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/taiwan_en.
- European Commission: Joint Research Centre and Kroll, H. "Assessing open strategic autonomy." Publications Office of the European Union, 2024
- European Council. "European Green Deal." 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>.
- European Parliament. "EU-Taiwan Political Relations and Cooperation." October 21, 2021. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0431_EN.html.
- Fairbank John King and Merle Goldman, *China: A New History*. The Belknap Press of Harvard University Press, 2006.
- John King Fairbank, *The Cambridge History of China: Volume 12, Republican China (1912-1949), Part I*. Cambridge University Press, 1983.

- Fiott, Daniel. “Strategic Autonomy: Towards ‘European Sovereignty’ in Defence?” 2018.
https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%2012__Strategic%20Autonomy.pdf.
- Gelber, Harry G. *M.Ö 1100'den Günümüze Çin Ve Dünya: Ejder ve Yabancı Deccallar*. Translated by H.Hülya Kocaoluk. Yapı Kredi Yayınları, 2007.
- George, Alexander L, and Andrew Bennett. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. MIT, 2005.
- Gerring, John. *Social Science Methodology: A Criterial Framework*. Cambridge University Press, 2010.
- . “What Is a Case Study and What Is It Good For?” *American Political Science Review* 98, no. 2 (May 2004): 341–54.
<https://doi.org/10.1017/S0003055404001182>.
- Haruko, Wada. “The ‘Indo-Pacific’ Concept: Geographical Adjustments and Their Implications.” RSIS Working Paper No:326, 2020.
- Helwig, Niklas, and Ville Sinkkonen. “Strategic Autonomy and the EU as a Global Actor: The Evolution, Debate and Theory of a Contested Term.” *European Foreign Affairs Review* 27, no. Special Issue (April 1, 2022): 1–20.
<https://doi.org/10.54648/eerr2022009>.
- Howorth, Jolyon. “EU’s Strategic Autonomy: Origins, Challenges, and Prospects”. European Policy Centre, 2019.
- . “Strategic Autonomy: Why It’s Not about Europe Going It Alone.” *European View* 18, no. 2 (October 2019): 254–54.
<https://doi.org/10.1177/1781685819883195>.
- Huang, Ray. *Çin Tarihi: Bir Makro Tarih Yaklaşımı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005.
- Kan, Shirley A. and Wayne M. Morrison. “US-Taiwan Relationship: Overview of Policy Issues.” *CRS Report*, 2014. Koga, Kei. “Japan and the Development of Quadrilateral Cooperation.” *Pensamiento Propio*, 54, 2021, 157-186.
<https://hdl.handle.net/10356/155556>.
- Krumbein, Frédéric. “Leaving the Dragon’s Shadow – Normative Power Europe and the Emergence of a Taiwan Policy in the EU?” *Journal of European Integration* 46, no. 2 (September 25, 2023): 171–90.
<https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2258263>.
- Le Corre, Philippe. “The ‘Rebirth’ of Europe-Taiwan Relations: Explaining Europe’s New Balance Between Beijing and Taipei.” *Asia Society Policy Institute*. January

- 10, 2024. <https://asiasociety.org/policy-institute/rebirth-europe-taiwan-relations-explaining-europes-new-balance-between-beijing-and-taipei>
- Macron, E. "Initiative pour l'Europe- Discours d'Emmanuel Macron pour une Europe souveraine, unie, démocratique." (September 26, 2017), <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2017/09/26/initiative-pour-l-europe-discours-d-emmanuel-macron-pour-une-europe-souveraine-unie-democratique>
- . "Discours sur l'Europe", (April 24, 2024). <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2024/04/24/discours-sur-leurope>
- Manners, Ian. "Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?" *JCMS: Journal of Common Market Studies* 40, no. 2 (June 2002): 235–58. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00353>.
- McBride James, Noah Berman and Andrew Chatzky, "China's Massive Belt and Road Initiative." February 2, 2023, *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>
- McCarthy, Simone. "China's Xi claims 'reunification' with Taiwan is 'inevitable' as crucial election looms." *CNN*. December 26, 2023, <https://edition.cnn.com/2023/12/27/china/china-xi-jinping-taiwan-reunification-intl-hnk/index.html>
- Olkan, Kartal Batuhan, "Çin-ABD İlişkilerinde Güvenlik İkilemi: Tayvan Sorunu", *Journal of Business, Innovation and Governance*, Vol:4, No:1, 2021, 27-41.
- Pekcan, Cemre. *Çin Dış Politikası ve ABD ile İlişkiler*. Dora Basım Yayın Dağıtım, 2019.
- Pekcan, Cemre and Ayşe Gülce Uygun. "Çin'in Akdeniz Politikaları Kapsamında Avrupa Birliği-Çin Stratejik Ortaklığı." *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 35, no. 3 (May 6, 2021): 1145–64. <https://doi.org/10.16951/atauniiibd.907251>.
- "Relations with the EU, Belgium and Luxembourg." *Taipei Representative Office in the EU and Belgium*, July 3, 2017. https://www.taiwanembassy.org/be_en/post/115.html. Shin, Francis. "The Prospects for Taiwan-EU Cooperation." *The Diplomat*. February 16, 2024. <https://thediplomat.com/2024/02/the-prospects-for-taiwan-eu-cooperation/>
- Shafar, Guy. "The Lithuania-Taiwan Saga: Reshaping EU-China Relations and European Unity." *Foreign Affairs Review*. October 15, 2021. <https://www.foreignaffairsreview.com/home/the-lithuania-taiwan-saga-reshaping-eu-china-relations-and-european-unity>.
- Shattuck, Thomas J. "Lithuania's Bet on Taiwan and What It Means for Europe." *Foreign Policy Research Institute*. July 20, 2023.

<https://www.fpri.org/article/2023/07/lithuanias-bet-on-taiwan-and-what-it-means-for-europe/>.

Suzuki, Hiroyuki. "Japan's Leadership Role in a Multipolar Indo-Pacific." *Center for Strategic & International Studies*, 2020, 1-12. <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep26987.pdf>.

"Taiwan's dominance of the chip industry makes it more important." *The Economist*. March 6, 2023. https://www.economist.com/special-report/2023/03/06/taiwans-dominance-of-the-chip-industry-makes-it-more-important?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-response.anonymous&gad_source=1&gclid=CjwKCAjw57exBhAsEiwAaIxaZlmE8rVtSf_bcg-doDjEJA93IO_EmCcIDEsuOSaFX79bx2yDk4rPuhoc_oAQAvD_BwE&gclid=aw.ds

"The European Union and Taiwan." *European Economic and Trade Office in Taiwan*, July 26, 2021. https://www.eeas.europa.eu/delegations/taiwan/european-union-and-taiwan_en?s=242.

"The Chinese Dream Is a Dream of the People." *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/zggcddwjw100ggs/xsd/202208/t20220826_10754300.html

Tobin, James, "AUKUS Security Partnership", 19 February, 2024, *House of Lords Library*. Retrieved from <https://lordslibrary.parliament.uk/aukus-security-partnership/>

Torreblanca, José Ignacio. "Onwards and Outwards: Why the EU Needs to Move from Strategic Autonomy to Strategic Interdependence." ECFR. European Council on Foreign Relations (ECFR), August 24, 2023. <https://ecfr.eu/article/onwards-and-outwards-why-the-eu-needs-to-move-from-strategic-autonomy-to-strategic-interdependence>.

"Trans-Pacific Partnership: Summary of U.S. Objectives." *Office of the United States Trade Representative*. <https://ustr.gov/tpp/Summary-of-US-objectives>

"U.N. Resolution 2758." *American Institute in Taiwan*. October 25, 1971. <https://web.archive-2017.ait.org.tw/en/un-res-2758-voted-to-admit-communist-china.html>

Vohra, A. "'Strategic Autonomy' Is a French Pipe Dream". July 3, 2023. <https://foreignpolicy.com/2023/07/03/strategic-autonomy-is-a-french-pipe-dream/>

- Von Der Leyen, Ursula. "Europe's Choice: Political Guidelines for the next European Commission 2024–2029." 2024. https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf.
- Walker, Alex. "Macron, Taiwan, and European Strategic Autonomy - UK in a Changing Europe." April 19, 2023. <https://ukandeu.ac.uk/macron-taiwan-and-european-strategic-autonomy/>.
- Yin, Robert K. *Case Study Research: Design and Methods*. Sage Publications, 2003.